

ACADEMIC FOCUS

เอกสารวิชาการ

มาตรการทางกฎหมาย
เพื่อแก้ไขปัญหาคความรุนแรง
ในครอบครัวในรูปแบบการสะกดรอย
และการคุกคามทางไซเบอร์
(cyberstalking)

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

Academic Focus

พฤษภาคม 2568

มาตรการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว
ในรูปแบบการสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์
(cyberstalking)

สารบัญ	บทนำ
บทนำ	1
สภาพปัญหา	2
มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทย	2
มาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศ	5
- เครือรัฐออสเตรเลีย	5
- สหรัฐอเมริกา	7
- สหราชอาณาจักร	9
- ประเทศโรมาเนีย	11
บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา	12
บรรณานุกรม	14

บทนำ

ในยุคที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงในทางกายภาพเท่านั้น แต่ได้แผ่ขยายเข้าสู่โลกดิจิทัล เป็นการเปิดโอกาสในการสื่อสารระหว่างกันจนเกิดการเชื่อมโยงระหว่างบุคคลในรูปแบบออนไลน์ ปรากฏการณ์หนึ่งที่สะท้อนความเปลี่ยนแปลงนี้ได้อย่างชัดเจนคือ ปัญหาการสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมติดตาม คุกคาม หรือควบคุมผู้อื่นผ่านช่องทางออนไลน์หรือเทคโนโลยีสื่อสาร ปัญหาดังกล่าวหากเกิดในบริบทของความสัมพันธ์ใกล้ชิด เช่น คู่รัก คู่สมรส หรือสมาชิกในครอบครัว พฤติกรรมดังกล่าวหากสังเกตจากภายนอกอาจดูเหมือนไม่รุนแรง แต่แท้จริงแล้วสามารถก่อให้เกิดผลกระทบทางจิตใจและความรู้สึกปลอดภัยของผู้เสียหายอย่างลึกซึ้ง รวมถึงอาจนำไปสู่พฤติกรรมความรุนแรงอื่นที่ส่งผลเสียหายต่อชีวิตและร่างกายอย่างร้ายแรงตามมา

ประเทศไทยแม้จะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์เฉพาะที่รองรับพฤติกรรมการสะกดรอยตามผ่านเทคโนโลยี ส่งผลให้การดำเนินคดีเป็นไปอย่างยากลำบาก เพราะยากต่อการพิสูจน์ความผิด และผู้เสียหายจำนวนมากไม่สามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้อย่างแท้จริง เมื่อพิจารณาจากกฎหมายของต่างประเทศ จะพบว่าหลายประเทศได้ออก

เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

<https://www.parliament.go.th/library>

กฎหมายเฉพาะหรือปรับปรุงกฎหมายเดิมเพื่อให้สามารถรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่นี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ บางประเทศถือว่าการสะกดรอยตามทางไซเบอร์ในบริบทครอบครัวเป็นความรุนแรงทางจิตใจที่สามารถนำไปสู่การออกคำสั่งคุ้มครองโดยศาลได้โดยไม่ต้องรอให้เกิดความรุนแรงทางร่างกายก่อน

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาปัญหาและข้อจำกัดของกฎหมายไทยในการรับมือกับการสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) จึงเป็นเรื่องจำเป็น รวมถึงการพิจารณาตัวอย่างกฎหมายเปรียบเทียบจากต่างประเทศ เพื่อเสนอแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายไทยให้สอดคล้องกับความเป็นจริงของสังคมยุคดิจิทัล และสามารถคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้อย่างแท้จริงจากการกระทำในลักษณะการสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking)

สภาพปัญหา

การสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) เป็นรูปแบบการกระทำที่มีลักษณะเข้าข่ายการสะกดรอยเพื่อการคุกคาม (stalking) ซึ่งเดิมเป็นการเฝ้าติดตามสะกดรอยหรือดักโทรเหยื่อ ณ ที่ใดที่หนึ่งเป็นประจำ ทำให้เหยื่อเกิดความกลัวและรู้สึกไม่ปลอดภัยในการใช้ชีวิต แต่ในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลให้รูปแบบการติดตามเพื่อคุกคามเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะพฤติกรรมที่เรียกว่า การสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) อันเป็นการเฝ้าติดตามเหยื่อโดยอาศัยช่องทางอินเทอร์เน็ตและสังคมออนไลน์ และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์พฤติกรรมของเหยื่อ โดยไม่จำเป็นต้องอยู่ใกล้เหยื่อ แต่ผู้คุกคามจะอาศัยเทคโนโลยีในการเฝ้าติดตามจากที่ใดก็ได้ และในบางกรณีอาจใช้อุปกรณ์เพื่อการติดตาม เช่น การแอบติดตั้งกล้องแอบถ่ายเพื่อดูพฤติกรรมเหยื่อ การใช้อุปกรณ์ติดตาม GPS และเฝ้าสังเกตเหยื่อจากระยะไกล พฤติกรรมการสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) อาจพัฒนาไปถึงการสวมรอยเป็นเหยื่อเพื่อให้เหยื่อเกิดผลกระทบความเสียหายในชีวิตประจำวัน เช่น การนำชื่อที่อยู่ของเหยื่อเปิดเผยบนอินเทอร์เน็ตเพื่อให้บุคคลอื่นหลงเชื่อว่าเหยื่อขายบริการทางเพศ เป็นต้น (รัชณี แดงอ่อน และ จิรวัด ศิริศักดิ์สมบูรณ์, 2561, น. 469-470) การกระทำในลักษณะดังกล่าวหากเกิดกับบุคคลในครอบครัวหรือเคยเป็นบุคคลในครอบครัว อาจถือได้ว่าเป็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัว (Domestic Violence) เพราะวิธีการของการกระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครัว ไม่ใช่เพียงการใช้ความรุนแรงในทางกายภาพเท่านั้น แต่รวมถึงการส่งผลกระทบต่อทางด้านจิตใจด้วย ตัวอย่างคดี เช่น กรณีคดีของหญิงสาวชาวออสเตรเลียที่ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งถูกสามีทำร้ายร่างกายและเฝ้าติดตามคุกคามชีวิตโดยติดตั้งระบบติดตาม GPS บนรถและซ่อนอุปกรณ์บันทึกเสียงภายในบ้าน (Molloy, 2024) ในหลายประเทศจึงได้กำหนดให้พฤติกรรมดังกล่าวเป็นความผิดเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงในครอบครัว เช่น เครือรัฐออสเตรเลีย สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และประเทศโรมาเนีย เป็นต้น

มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทย

ประเทศไทยในปัจจุบันยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายโดยตรงที่ถือว่าการสะกดรอยเพื่อการคุกคาม (stalking) และการสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) เป็นความผิด แต่เป็นกรณีที่สามารถ

ตีความได้ว่าพฤติกรรมที่เข้าข่ายลักษณะการสะกดรอยเพื่อการคุกคาม (stalking) เป็นการรังแก ช่มเหง คุกคาม หรือสร้างความอับอาย เตือดร้อนรำคาญ อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 397

ในส่วนของการคุกคามในรูปแบบการสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) นอกจากจะต้องพิจารณาว่าเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 397 หรือไม่แล้ว ต้องพิจารณาต่อว่าการกระทำนั้นเข้าข่ายองค์ประกอบความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ด้วยหรือไม่ (อนามา สอนบาลี, 2566) เช่น การเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์โดยไม่มีสิทธิ (มาตรา 5) อาทิ การ Login เข้าสู่ระบบโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือการเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยไม่มีสิทธิ (มาตรา 7) อาทิ การอ่านข้อความ ข้อมูลส่วนตัว หรือการดักฟังหรือแอบรับข้อมูลขณะถูกส่งผ่านระบบคอมพิวเตอร์ (มาตรา 8) อาทิ การดักจับรหัสผ่าน ข้อความ หรือการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต

การที่ประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติโดยตรง อาจส่งผลให้ผู้เสียหายไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างเพียงพอ และอาจนำไปสู่ปัญหาอาชญากรรมที่ร้ายแรงตามมา เพราะในหลายสถานการณ์การสะกดรอยเพื่อการคุกคาม (stalking) และการสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) เป็นจุดเริ่มต้นของอาชญากรรมอื่น ๆ เช่น การตัดสินใจลงมือฆ่าหรือเข้าทำร้ายเหยื่อ ผลเสียหายจะยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นหากเหยื่อเป็นบุคคลในครอบครัว เพราะยากจะหลีกเลี่ยงเนื่องจากเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดหรือเคยใกล้ชิด และผู้คุกคามรู้ถึงพฤติกรรมชีวิตประจำวันของเหยื่อเป็นอย่างดี

ในกรณีการกระทำที่เข้าข่ายความรุนแรงในครอบครัว มีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ซึ่งในปัจจุบันกฎหมายฉบับดังกล่าวยังไม่มีมาตรการที่กำหนดให้การสะกดรอยเพื่อการคุกคาม (stalking) และการสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) เป็นความผิดโดยตรง แต่สามารถตีความได้ว่าเป็นพฤติกรรมในลักษณะความรุนแรงในครอบครัวได้ โดยพิจารณาจากคำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว ซึ่งตีความว่า ความรุนแรงในครอบครัวไม่ได้ถูกจำกัดเฉพาะการกระทำทางกายภาพเท่านั้น โดยได้วินิจฉัยในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2154/2561 ว่า “พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 3 ได้นิยามความหมาย “ความรุนแรงในครอบครัว” หมายถึง การกระทำใด ๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ แต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น กฎหมายได้แยกองค์ประกอบความผิดออกเป็นหลายประการด้วยกัน เนื่องจากการกระทำความรุนแรงในครอบครัวมีลักษณะการกระทำความผิดได้หลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะกระทำต่อผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในทางตรงหรือทางอ้อม เพื่อมุ่งประสงค์หรือมีเจตนาที่จะให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง ได้รับความเจ็บทางร่างกาย จิตใจ สุขภาพ หรือจำต้องกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดโดยฝ่าฝืนใจ โดยมิชอบเพราะถูกข่มเหงบังคับ หรือใช้วิธีการที่ไม่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมให้จำต้องกระทำการ เป็นต้น ดังนั้น เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังเป็นที่ยุติว่าการที่จำเลยซึ่งเป็นสามีนำกระดาดเขียนข้อความติดที่หน้าบ้านโจทก์ซึ่งเป็นภริยา คู่สมรสเดิมจนสีกะเทาะร้อน สีและปูนผนังรั่วเสียหาย ส่งเสียงตะโกน

ไว้วายหน้าบ้านโจทก์ วิ่งวนไปวนมาหน้าบ้าน นำลูกโป่งและสิ่งของมาผูกวางไว้หน้าบ้านและโยนเข้าไปในบ้านของโจทก์ และกดกริ่งหน้าบ้านโจทก์เป็นเวลานาน ๆ จนกริ่งไฟฟ้าเสียหาย เพื่อให้โจทก์ส่งมอบหรือบังคับให้ลูกออกมาพบหรือมาพูดคุยกับจำเลย เมื่อโจทก์ไม่ปฏิบัติตาม จำเลยก็ไม่ยุติการกระทำดังกล่าว เป็นการที่จำเลยใช้สิทธิที่มีแต่จะเกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย และเป็นการรบกวนความเป็นปกติสุขของโจทก์ ยังเป็นการบังคับ หรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมที่เป็นการฝ่าฝืนศีลธรรมจรรยาอันดีของประชาชน ผิดวิสัยของวิญญูชนทั่วไปจะพึงปฏิบัติกัน เพื่อบีบบังคับให้โจทก์ผู้เป็นมารดาผู้เยาว์จำต้องกระทำ คือพาผู้เยาว์ออกมาพบหรือพูดคุยกับจำเลยตามที่จำเลยต้องการด้วยวิธีการโดยมิชอบ จำเลยกระทำต่อโจทก์ที่เป็นคู่สมรสเดิมซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัวตามความหมายของมาตรา 3 การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามมาตรา 4 วรรคหนึ่ง” (แผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลฎีกา, 2564)

แม้ว่าการสะกดรอยเพื่อการคุกคาม (stalking) จะสามารถตีความว่าเป็นความรุนแรงประเภทหนึ่งได้ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 แต่การตีความว่า การสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) เข้าข่ายความผิดด้วยนั้นจะยากต่อการพิสูจน์ในเรื่องของเจตนา เนื่องจากต้องพิจารณาว่า การกระทำในระดับใดถึงจะเป็นการกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่จิตใจ เช่น สามีกระทำการในลักษณะการสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) ต่อภริยา โดยติดตั้งระบบแผนที่นำทาง GPS ที่รถยนต์ซึ่งภริยาใช้เป็นประจำ การติดตั้งกล้องแอบบันทึกภาพภายในบ้านเพื่อสังเกตพฤติกรรมของภริยา โดยภริยาไม่ทราบและไม่ยินยอม ซึ่งเป็นการติดตามคุกคามผ่านระบบอินเทอร์เน็ต และเมื่อเป็นการกระทำต่อบุคคลใกล้ชิดซึ่งเป็นบุคคลภายในครอบครัว จึงยากต่อการพิสูจน์ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดหรือไม่ เช่น สามีอาจกล่าวอ้างว่าการติดตั้งระบบแผนที่นำทาง GPS ที่รถยนต์เป็นการกระทำเพื่อรักษาทรัพย์สินของครอบครัว หรือการติดตั้งกล้องภายในบ้านเพื่อเป็นการรักษาความปลอดภัยของครอบครัว ดังนั้น อาจจะต้องมีการพิจารณาพฤติการณ์อื่น ๆ ประกอบ เช่น การกระทำดังกล่าวส่งผลต่อจิตใจภริยาเพียงใด อาทิ ก่อให้เกิดความหวาดระแวงจนทำให้บุคลิกภาพเปลี่ยนไปหรือไม่ จึงเข้าข่ายความรุนแรงในครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยความรุนแรงในครอบครัว

การตีความตามกฎหมายเพื่อให้บุคคลต้องรับโทษทางอาญานั้นมีข้อจำกัด ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 29 บัญญัติว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำผิดมิได้...” และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 บัญญัติว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย...” ดังนั้น การที่ประเทศไทยไม่ได้มีบทบัญญัติที่ชัดเจนให้การกระทำในลักษณะดังกล่าวเป็นความผิด จะส่งผลให้ผู้ที่ต้องเสียหายอาจไม่ได้รับความคุ้มครองที่เหมาะสม เนื่องจากการกระทำในทางออนไลน์อาจไม่เข้าลักษณะความผิดเช่นเดียวกับการกระทำทางกายภาพ (รัชนี แดงอ่อน, ศิริศักดิ์ จึงถาวรณ, เอกพล ทรงประโคน, และประลอง ศิริภูถ, 2561, น. 84)

มาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศ

เครือรัฐออสเตรเลีย

เครือรัฐออสเตรเลียเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับปัญหาการสะกดรอยเพื่อการคุกคาม (stalking) และการสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) โดยได้กำหนดบทบัญญัติทางกฎหมายทั้งในระดับรัฐบาลสหพันธรัฐซึ่งเป็นกฎหมายกลางและระดับมลรัฐเพื่อป้องกันและลงโทษผู้กระทำผิด

กฎหมายระดับรัฐบาลสหพันธรัฐเกี่ยวกับการสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) ไม่ได้มีบัญญัติเป็นฐานความผิดไว้โดยตรงแต่ถูกบัญญัติอยู่ภายใต้ฐานความผิดการใช้บริการสื่อสารเพื่อข่มขู่ คุกคาม หรือก่อความรำคาญ (Using carriage service to threaten, harass or offend) ซึ่งเป็นความผิดทางอาญาที่กำหนดไว้ใน *Criminal Code Act 1995* มาตรา 474.15 และมาตรา 474.17 ระบุว่าการใช้บริการสื่อสารใด ๆ (carriage service) เช่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ หรือโซเชียลมีเดีย เพื่อข่มขู่ คุกคาม หรือก่อความรำคาญ และการสะกดรอยผู้อื่น ถือเป็นอาชญากรรม นอกจากนี้ *Family Law Act 1975* มาตรา 4AB (2) (c) ได้กำหนดให้การสะกดรอยเพื่อการคุกคาม (stalking) ถือเป็นความรุนแรงในครอบครัวด้วย

ทั้งนี้ ในหลายมลรัฐได้กำหนดให้การสะกดรอยเพื่อการคุกคาม (stalking) และการสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) เป็นฐานความผิดไว้อย่างชัดเจน เช่น รัฐควีนส์แลนด์ มีบทบัญญัติเฉพาะคือ *Criminal Code Act 1899* มาตรา 359B โดยกำหนดให้การสะกดรอย การข่มขู่ การคุกคาม เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย โดยกำหนดองค์ประกอบความผิดไว้ ดังนี้

(ก) เป็นการกระทำโดยเจตนาต่อบุคคล (บุคคลที่ถูกสะกดรอยตาม (the “stalked person”)) และ

(ข) กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นการกระทำที่ยืดเยื้อ หรือมากกว่า 1 ครั้ง

(ค) ประกอบด้วยการกระทำหนึ่งอย่างหรือมากกว่าดังต่อไปนี้ หรือการกระทำที่คล้ายคลึงกัน

(1) การติดตาม เดินใกล้ ฝ้าดู หรือเข้าใกล้บุคคลใด

(2) การติดต่อบุคคลไม่ว่าทางใด รวมถึง การใช้เทคโนโลยีใด และไม่ว่าจะไกลแค่ไหนก็ตาม

ตัวอย่าง

ทางโทรศัพท์ จดหมาย แฟกซ์ ข้อความ SMS อีเมล แอปพลิเคชันบนคอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ หรือเครือข่ายสังคมออนไลน์

(3) เดินใกล้ สังเกต เข้าใกล้ หรือเข้าไปในสถานที่ที่บุคคลอาศัย ทำงาน หรือเยี่ยมชม

(4) การติดตาม ตรวจสอบ หรือเฝ้าระวังการเคลื่อนไหว กิจกรรม หรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอมจากบุคคลนั้น รวมถึงการใช้เทคโนโลยี เป็นต้น

ตัวอย่าง

- การใช้อุปกรณ์ติดตามหรือโดรนเพื่อติดตามการเคลื่อนไหวของบุคคล

- การตรวจสอบประวัติที่บันทึกไว้ในอุปกรณ์ดิจิทัลของบุคคล

- การอ่านข้อความ SMS ของบุคคลอื่น

- การตรวจสอบบัญชีอีเมลของบุคคลหรือประวัติเบราว์เซอร์อินเทอร์เน็ต

- การตรวจสอบบัญชีของบุคคลโดยใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียหรือเครือข่ายโซเชียลออนไลน์

(5) ทิ้งเนื้อหาที่น่ารังเกียจไว้ในที่ที่บุคคลจะพบ มอบให้ หรือนำมาซึ่งความสนใจของบุคคล

(6) การเผยแพร่เนื้อหาที่น่ารังเกียจบนเว็บไซต์ แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย หรือเครือข่ายโซเชียลออนไลน์ ในลักษณะที่บุคคลอื่นจะพบ หรือได้รับรู้

(7) การให้เนื้อหาที่น่ารังเกียจแก่บุคคลอื่นโดยตรงหรือโดยอ้อม รวมถึงการใช้เว็บไซต์ แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย หรือเครือข่ายโซเชียลออนไลน์

(8) การกระทำอันข่มขู่ รั้งความ คุกคาม คุกคาม หรือทำร้ายบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับความจริงหรือการคุกคามด้วยความรุนแรงหรือไม่ก็ตาม

ตัวอย่าง

การเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคล เช่น ที่อยู่บ้านหรือหมายเลขโทรศัพท์ของบุคคลนั้นบนเว็บไซต์

(9) การกระทำรุนแรง หรือการคุกคามด้วยความรุนแรงต่อหรือต่อทรัพย์สินของใครก็ตาม รวมถึงผู้กระทำความผิดเอง

(ง) กรณี

(1) จะทำให้บุคคลที่ถูกสะกดรอยตามเกิดความหวาดวิตกหรือหวาดกลัว หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่า จะก่อภัยอันตรายต่อบุคคลหรือต่อทรัพย์สินของบุคคลที่ถูกสะกดรอยตามหรือบุคคลอื่น หรือ

(2) ก่อให้เกิดความเสียหายหรือมีพฤติการณ์อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลที่ถูกสะกดรอยตามหรือบุคคลอื่น

นอกจากนี้ หากการกระทำความผิดตาม *Criminal Code Act 1899* มาตรา 359B เกิดขึ้นในบริบทของความสัมพันธ์ใกล้ชิด เช่น คู่รักหรือสมาชิกในครอบครัว จะเข้าข่ายความรุนแรงในครอบครัว (Domestic Violence) จะเป็นความผิดตาม Domestic and Family Violence Protection Act 2012 โดยมาตรา 8 (3) ของกฎหมายฉบับดังกล่าว ได้กำหนดให้ความรุนแรงในครอบครัว รวมถึงพฤติกรรมการติดตามบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาต การสะกดรอย ข่มขู่ คุกคาม หรือทำร้ายบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย ทั้งนี้ ให้พิจารณาความหมาย *Criminal Code Act 1899* มาตรา 359B ประกอบด้วย

Domestic and Family Violence Protection Act 2012 มาตรา 8 (6) ได้ให้นิยามคำว่า “การเฝ้าติดตามโดยไม่ได้รับอนุญาต” ของบุคคล หมายถึง การติดตามหรือเฝ้าติดตามอย่างไม่สมเหตุสมผลเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว กิจกรรม หรือการพบปะระหว่างบุคคลโดยไม่ได้ได้รับความยินยอมจากบุคคลดังกล่าว รวมถึงการใช้เทคโนโลยี

ตัวอย่างการใช้เทคโนโลยี ได้แก่

- การอ่านข้อความ SMS ของบุคคลอื่น
- การตรวจสอบบัญชีอีเมลของบุคคลหรือประวัติเบราว์เซอร์อินเทอร์เน็ต
- การตรวจสอบบัญชีของบุคคลกับเว็บไซต์เครือข่ายโซเชียลอินเทอร์เน็ต
- การใช้อุปกรณ์ GPS เพื่อติดตามการเคลื่อนไหวของบุคคล
- การตรวจสอบประวัติที่บันทึกไว้ในอุปกรณ์ GPS ของบุคคล

นอกจากนี้ เครือรัฐออสเตรเลียยังมีหน่วยงานอิสระ คือ eSafety Commissioner เป็นหน่วยงานที่ดูแลความปลอดภัยทางออนไลน์ มีหน้าที่กำกับดูแลการลอบเนื้อหาออนไลน์ที่ผิดกฎหมาย ซึ่งผู้ที่ถูกคุกคามออนไลน์สามารถร้องเรียนและขอความช่วยเหลือได้ ถือเป็นอีกหนึ่งกลไกที่ช่วยยับยั้งภัยเงียบที่อาจนำไปสู่การล้วงละเมิดที่รุนแรงยิ่งขึ้นในอนาคต (eSafety Commissioner, 2025)

สหรัฐอเมริกา

ในสหรัฐอเมริกา ปรากฏการณ์การสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) ได้กลายเป็นความท้าทายทางกฎหมายที่สำคัญในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะเมื่อพฤติกรรมดังกล่าวเกิดขึ้นระหว่างบุคคลที่มีความสัมพันธ์ในลักษณะครอบครัวหรือใกล้ชิด เช่น คู่สมรส อดีตคู่สมรส หรือคู่รักเดิม ซึ่งอาจนำไปสู่สถานการณ์ของความรุนแรงในครอบครัว (Domestic Violence)

ผลกระทบของการสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) สามารถรุนแรงเทียบเท่าการทำร้ายไม่ว่าจะเป็นการส่งข้อความ คุกคาม การควบคุมการใช้โซเชียลมีเดีย หรือการติดตามเหยื่อผ่านอุปกรณ์ดิจิทัล ซึ่งสร้างความหวาดกลัว ความวิตก และการสูญเสียเสรีภาพให้แก่ผู้ถูกระทำ ด้วยเหตุนี้ บางมลรัฐของสหรัฐอเมริกาจึงได้บัญญัติให้การกระทำอันเป็นมีลักษณะเป็นการสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) เป็นความผิดทางอาญา และในบางกรณียังจัดเป็นส่วนหนึ่งของความรุนแรงในครอบครัวที่ได้รับการคุ้มครองและเยียวยาภายใต้กฎหมายเฉพาะ

กฎหมายอาญาของรัฐบาลกลางแห่งสหรัฐอเมริกา (18 US Code § 2261A) ไม่ได้ระบุให้การสะกดรอยและคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) เป็นฐานความผิดเฉพาะไว้ แต่กำหนดความผิดฐานสะกดรอย (stalking) ครอบคลุมถึงเจตนาที่จะฆ่า ทำร้าย คุกคาม หรือข่มขู่บุคคลอื่น โดยผ่านคอมพิวเตอร์แบบโต้ตอบหรือบริการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งสามารถตีความเป็นพฤติกรรมทางออนไลน์ได้

ตัวอย่างของรัฐที่กำหนดฐานความผิดการสะกดรอยและคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) เช่น รัฐอิลลินอยส์ ได้กำหนดเป็นความผิดทางอาญาฐาน cyberstalking เป็นการเฉพาะไว้ใน Illinois Compiled Statutes (ILCS) มาตรา 720 ILCS 5/12-7.5

ตามกฎหมายรัฐอิลลินอยส์ มาตรา 720 ILCS 5/12-7.5 การกระทำความผิดฐานการสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) หมายถึง การที่บุคคลใดใช้การสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การส่งข้อความผ่านอีเมล โซเชียลมีเดีย หรือการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อติดตาม คุกคาม หรือข่มขู่บุคคลอื่นโดยมีลักษณะต่อเนื่อง และมีเจตนาให้เหยื่อเกิดความหวาดกลัวหรือได้รับความทุกข์ทางจิตใจ

การกระทำที่เข้าข่ายความผิดนี้ต้องมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

- 1) การกระทำซ้ำมากกว่า 1 ครั้ง

การสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) ไม่ใช่การกระทำเพียงครั้งเดียว แต่ต้องเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องหรือซ้ำซาก เช่น การส่งข้อความข่มขู่ การโพสต์ข้อมูลเท็จ การตามรอยชีวิตประจำวันของเหยื่อผ่านโลกออนไลน์อย่างต่อเนื่อง

2) มีการใช้เทคโนโลยีหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์

สิ่งที่ทำให้การสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) แตกต่างจากการสะกดรอยแบบดั้งเดิม คือ ผู้กระทำใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงหรือควบคุมเหยื่อ เช่น การใช้โปรแกรมติดตาม การสร้างบัญชีปลอม การส่งไวรัส หรือแม้กระทั่งการแฮ็ก (hack) เข้าข้อมูลส่วนตัว

3) มีเจตนาคุกคามหรือทำให้เหยื่อหวาดกลัว

ผู้กระทำจะต้องมีเจตนาที่จะทำให้เหยื่อรู้สึกไม่ปลอดภัย เช่น กลัวว่าจะได้รับอันตรายทางกายภาพ หรือเกิดความเครียดทางจิตใจ การกระทำไม่จำเป็นต้องมีการทำร้ายจริง การสร้างความกลัวก็เพียงพอให้เข้าข่ายความผิดนี้

4) มีผลกระทบต่อเหยื่ออย่างแท้จริง

พฤติกรรมดังกล่าวต้องก่อให้เกิดผลกระทบ เช่น เหยื่อรู้สึกหวาดระแวง ต้องเปลี่ยนพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน หรือไม่กล้าใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปกติ

ตัวอย่างพฤติกรรมที่เข้าข่าย เช่น ส่งข้อความข่มขู่ผ่าน Facebook หรือ Instagram ทุกวัน สร้างบัญชีปลอมเพื่อคอยเฝ้าดูและคุกคามเหยื่อ แสร้งข้อมูลส่วนตัวของเหยื่อ (เช่น ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์) เพื่อให้ผู้อื่นเข้ามาคุกคาม ใช้โปรแกรมแอบติดตามตำแหน่งของเหยื่อ โพสต์ข้อความเท็จหรือหมิ่นประมาทซ้ำ ๆ เพื่อให้เหยื่อได้รับความอับอาย

ความผิดฐานการสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) ในรัฐอิลลินอยส์ถือว่าเป็นความผิดอาญาในระดับ Class 4 Felony ซึ่งมีโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ถึง 3 ปี และอาจถูกปรับเป็นเงินสูงสุดถึง 25,000 ดอลลาร์สหรัฐ อย่างไรก็ตาม หากผู้กระทำมีพฤติกรรมซ้ำ หรือเคยกระทำผิดลักษณะเดียวกันมาก่อน หรือคุกคามบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมาย เช่น เด็กหรือบุคคลที่ศาลมีคำสั่งห้ามเข้าใกล้ โทษจะเพิ่มเป็น Class 3 Felony ซึ่งมีโทษจำคุก 5 ถึง 10 ปี หรือปรับสูงสุด 25,000 ดอลลาร์สหรัฐ

นอกจากนี้ ศาลสามารถออกคำสั่งห้ามติดต่อ (No Contact Order) เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้กระทำผิดกลับไปติดต่อกับเหยื่ออีก และในบางกรณีอาจมีคำสั่งให้เข้ารับการรักษาหรือเข้าร่วมโปรแกรมควบคุมพฤติกรรม

หากการกระทำความผิดฐานการสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) เกิดขึ้นในบริบทของความสัมพันธ์ในครอบครัว หรือกับบุคคลในครอบครัว เช่น อดีตคู่รัก หรือคู่สมรสปัจจุบัน จะถูกพิจารณาเป็นความรุนแรงในครอบครัว ตาม Illinois Compiled Statutes (ILCS) มาตรา 750 ILCS 60/101 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว (Domestic Violence) โดยการกระทำที่มีลักษณะการสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) เป็นพฤติกรรมที่เชื่อมโยงกับความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งจากข้อมูลของ Southern Illinois University Edwardsville หรือ SIUE พบว่า ผู้หญิงร้อยละ 81 ที่ถูกอดีตคู่รักสะกดรอยตามถูกทำร้ายร่างกายโดยคู่รักคนนั้นด้วยเช่นกัน และผู้สะกดรอยตามคู่รักมักจะเข้าหาเป้าหมายและมีพฤติกรรมรุนแรงขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยผู้สะกดรอยใช้วิธีในการสะกดรอยเหยื่อที่หลากหลาย เช่น การติดตามเหยื่อด้วยการเดินเท้าหรือยานพาหนะ หรือใช้อีเมล ระบบส่งข้อความโต้ตอบแบบทันที กล้องวิดีโอ กล้องดิจิทัล อุปกรณ์ดักฟัง หรือระบบกำหนดตำแหน่งทั่วโลก (Southern Illinois University Edwardsville, n.d.)

สหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักรมีกฎหมาย The Protection from Harassment Act 1997 เป็นกฎหมายที่ถูกตราขึ้นเพื่อป้องกันการคุกคามและพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความหวาดกลัว หรือความทุกข์ใจแก่บุคคลอื่น ต่อมาได้มีการแก้ไขใน ค.ศ. 2012 เพื่อให้ครอบคลุมความผิดฐานการสะกดรอยเพื่อการคุกคาม (stalking) โดยเฉพาะ โดยกฎหมายนี้ครอบคลุมถึงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นทั้งทางกายภาพและทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งทำให้สามารถใช้บังคับกับการกระทำในลักษณะการสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

The Protection from Harassment Act 1997 ได้วางองค์ประกอบความผิดฐานการสะกดรอยเพื่อการคุกคาม (stalking) ไว้ในมาตรา 2A ดังนี้

1. พฤติกรรมซ้ำซาก

ผู้กระทำความผิดต้องมีพฤติกรรมที่เกิดขึ้นอย่างน้อยสองครั้งขึ้นไป ซึ่งสร้างความเดือดร้อน รำคาญ หรือก่อให้เกิดความกลัวต่อเหยื่อ พฤติกรรมนี้ต้องแสดงให้เห็นว่าเป็นการเฝ้าติดตามการสะกดรอยเพื่อการคุกคาม (stalking) ไม่ว่าจะทางกายภาพหรือทางออนไลน์

2. พฤติกรรมต้องมีลักษณะเป็นการสะกดรอยหรือล่วงละเมิด

- 2.1 พฤติกรรมที่อาจเข้าข่ายการสะกดรอย
- 2.2 เฝ้าสังเกตการเคลื่อนไหวของเหยื่อ
- 2.3 ติดต่อซ้ำซาก เช่น ส่งข้อความ โทรศัพท์ หรืออีเมลอย่างต่อเนื่องโดยไม่มีการตอบรับ
- 2.4 เผยแพร่ข้อมูลเท็จหรือส่วนตัวของเหยื่อในสื่อสาธารณะ
- 2.5 ใช้เทคโนโลยี เช่น GPS หรือซอฟต์แวร์ติดตาม เพื่อติดตามชีวิตของเหยื่อ

3. เจตนา

การกระทำความผิดต้องมีเจตนาที่จะก่อให้เกิดความหวาดกลัว ความวิตกกังวล หรือส่งผลต่อชีวิตประจำวันของเหยื่อ ไม่จำเป็นต้องแสดงออกถึงความรุนแรงทางร่างกาย แต่หากทำให้เหยื่อรู้สึกไม่ปลอดภัยหรือมีความเครียดเรื้อรัง ถือว่าเข้าข่ายความผิด

ทั้งนี้ แม้คำว่า “cyberstalking” ไม่ปรากฏในกฎหมายฉบับดังกล่าวโดยตรง แต่พฤติกรรมที่ใช้อินเทอร์เน็ตหรือเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการล่วงละเมิด ได้รับการพิจารณาในแนวทางปฏิบัติของศาลอย่างชัดเจน เช่น การติดตามเหยื่อผ่านโซเชียลมีเดียโดยใช้บัญชีปลอม การส่งข้อความคุกคามหรือล่วงละเมิดอย่างต่อเนื่องทางอีเมลหรือแชท การเผยแพร่ภาพส่วนตัว ข้อมูลส่วนบุคคล หรือข่าวลือเกี่ยวกับเหยื่อ การแฮ็กบัญชีเพื่อเข้าถึงข้อมูลส่วนตัว หรือการคุกคามแบบ “doxing” คือ การเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัวของเหยื่อ เช่น ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ หรือสถานที่ทำงาน

กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดโทษทางกฎหมายไว้ 2 ระดับ คือ ความผิดฐานการสะกดรอยเพื่อการคุกคาม (stalking) ตามมาตรา 2A กำหนดโทษ คือ จำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 5,000 ปอนด์ และความผิดฐานการสะกดรอยเพื่อการคุกคามที่ก่อให้เกิดความหวาดกลัวต่ออันตรายร้ายแรง (stalking involving fear of violence or serious alarm or distress) ตามมาตรา 4A เป็นความผิดอาญาที่ร้ายแรงขึ้น มีโทษจำคุกสูงสุด 5 ปี และหากศาลพิจารณาลงโทษปรับด้วย ศาลมีอำนาจพิจารณาจำนวนค่าปรับได้เองโดยคำนึงถึงความร้ายแรง

นอกจากนี้ ศาลยังสามารถมีคำสั่งเพิ่มเติม เช่น คำสั่งห้ามเข้าใกล้ (Restraining Order) คำสั่งควบคุมพฤติกรรม (Stalking Protection Order หรือ SPO) หรือคำสั่งคุ้มครองจากการถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว Domestic Abuse Protection Order (DAPO) ซึ่งตำรวจสามารถขอให้ศาลออกคำสั่งดังกล่าวเพื่อป้องกันการกระทำล่วงหน้าได้

ในบริบทของปัญหาความรุนแรงในครอบครัว สหราชอาณาจักรมีกฎหมายเพื่อป้องกันความรุนแรงในครอบครัว คือ Domestic Abuse Act 2021 กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้พฤติกรรมควบคุม ช่มชู้ และคุกคามซ้ำซากในเชิงจิตใจหรือผ่านเทคโนโลยี เข้าข่ายความรุนแรงในครอบครัว แม้ไม่มีการใช้กำลังทางร่างกายก็ตาม การสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) ถูกตีความว่าเป็น พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม (abusive behavior) เมื่อเกิดในความสัมพันธ์ใกล้ชิด เช่น คู่สมรส อดีตคู่รัก หรือผู้มีความเกี่ยวข้องในครอบครัว ตัวอย่างคดีที่เกิดขึ้น เช่น คดีของ โรเบิร์ต รอร์สัน (Robert Rawson) วัย 62 ปี อดีตเจ้าหน้าที่อาวุโส ด้านการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุของตำรวจเวสต์ยอร์กเชียร์ (West Yorkshire Police) ได้ใช้ความรู้และประสบการณ์ในงานสืบสวนเพื่อควบคุมและล่วงละเมิดคู่ชีวิต รอร์สันได้กระทำการล่วงละเมิดทางเทคโนโลยี ต่อภริยาในลักษณะการสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) เช่น ติดตั้งแอปพลิเคชันติดตามบนโทรศัพท์และรถยนต์ เพื่อติดตามความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง ส่งข้อความและอีเมลจำนวนมากทุกวัน เพื่อควบคุมและช่มชู้ เผยแพร่ภาพถ่ายส่วนตัวของภริยาไปยังเว็บไซต์โดยไม่ได้รับความยินยอม พฤติกรรมเหล่านี้สร้างความหวาดกลัวและความทุกข์ใจอย่างรุนแรงให้กับคู่ชีวิต และถือเป็นการล่วงละเมิดในครอบครัวที่เข้าข่ายเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม (abusive behavior) ตามกฎหมายคดีของโรเบิร์ต รอร์สัน แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการรับรู้และจัดการกับพฤติกรรมล่วงละเมิดในครอบครัวที่อาจไม่ปรากฏในรูปแบบของความรุนแรงทางกายภาพ แต่มีผลกระทบทางจิตใจอย่างรุนแรง โดยเฉพาะเมื่อเกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีในการควบคุมและสะกดรอยทางไซเบอร์

ทั้งนี้ ลักษณะพฤติกรรมการสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) กรณีศึกษาจากคดีที่เกิดขึ้นที่ถือเป็นการรุนแรงในครอบครัว มีดังนี้

1. ส่งข้อความ ช่มชู้ กดดัน หรือคุกคามทางออนไลน์อย่างต่อเนื่อง
2. ฝ้าติดตามพฤติกรรมของเหยื่อ ผ่านการสังเกตโซเชียลมีเดีย หรือใช้แอปพลิเคชันติดตามตำแหน่ง
3. เผยแพร่ข้อมูลส่วนตัว รูปถ่าย หรือคลิปเสียงโดยไม่ได้รับอนุญาต
4. แอ็กหรือเข้าถึงบัญชีของเหยื่อ เช่น อีเมล กล้องวงจรปิด โซเชียลมีเดีย
5. สร้างบัญชีปลอม เพื่อติดตาม ดูโพสต์ หรือปลอมเป็นเหยื่อเพื่อทำลายชื่อเสียง
6. โพสต์ข้อความส่อเสียดหรือข้อมูลเท็จในพื้นที่สาธารณะเพื่อทำให้เหยื่อหวาดกลัว

สำนักงานอัยการสูงสุดแห่งอังกฤษและเวลส์ (Crown Prosecution Service (CPS)) (2023) ได้ให้ความหมายคำว่า “cyberstalking” ไว้ว่าเป็นการสะกดรอยหรือการคุกคามที่เกิดขึ้นบนอินเทอร์เน็ตโดยผ่านเทคโนโลยีเพื่อจุดประสงค์ต่าง ๆ เช่น

1. การค้นหาข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับเหยื่อ
2. การสื่อสารกับเหยื่อ

3. การเป็นช่องทางในการเฝ้าเหยื่อ
4. การโจรกรรมข้อมูลส่วนบุคคล เช่น การสมัครบริการให้กับเหยื่อ การซื้อสินค้าและบริการในนามของเหยื่อ
5. การทำให้ชื่อเสียงของเหยื่อเสียหาย
6. การก่อวินาศกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การสแปมและการส่งไวรัส
7. การเข้าถึงสปายแวร์หรือมัลแวร์
8. การหลอกล่อผู้ใช้อินเทอร์เน็ตคนอื่นให้คุกคามหรือข่มขู่เหยื่อ

ประเทศโรมาเนีย

ประเทศโรมาเนียมีพัฒนาการทางกฎหมายที่สำคัญ เพื่อรองรับและรับมือกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่แสดงออกผ่านช่องทางดิจิทัล หรือการสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลที่เพิ่มขึ้นอย่างมากตามการแพร่หลายของเทคโนโลยี โดยเฉพาะในบริบทของความสัมพันธ์ใกล้ชิด เช่น คู่สมรส หรืออดีตคู่รัก โดยมีจุดเปลี่ยนเกิดจากนาง Gina-Aurelia Buturugă ได้ยื่นคำร้องต่อหน่วยงานในประเทศโรมาเนีย โดยอ้างว่าอดีตสามีทำร้ายร่างกายและข่มขู่จะฆ่า และร้องเรียนอดีตสามีว่าได้เข้าถึงบัญชีอีเมลและโซเชียลมีเดียของเธอโดยไม่ได้รับอนุญาต รวมทั้งได้คัดลอกบทสนทนา เอกสาร และภาพถ่ายส่วนตัวที่อดีตสามีล่วงละเมิดผ่านการเข้าถึงบัญชีอีเมลและโซเชียลมีเดียโดยไม่ได้รับอนุญาต อย่างไรก็ตาม อัยการได้ยกเลิกการดำเนินคดี โดยระบุว่าพฤติกรรมของอดีตสามีไม่รุนแรงเพียงพอที่จะถือเป็นความผิดทางอาญา จึงได้นำเรื่องดังกล่าวฟ้องร้องรัฐบาลโรมาเนียต่อศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป (European Court of Human Rights-ECHR) เป็นคดี Buturugă v. Romania (2020) ซึ่งศาลตัดสินว่า รัฐบาลโรมาเนียล้มเหลวในการปกป้องสิทธิของผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงในครอบครัวและการล่วงละเมิดทางไซเบอร์ อันเป็นการละเมิดมาตรา 3 (ห้ามการปฏิบัติที่ไร้มนุษยธรรม) และมาตรา 8 (สิทธิในความเป็นส่วนตัวและครอบครัว) ของอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชนรัฐบาล โดยพิจารณาว่า “ความรุนแรงทางไซเบอร์” เป็นรูปแบบหนึ่งของความรุนแรงต่อผู้หญิง และควรได้รับการพิจารณาอย่างจริงจัง คำตัดสินนี้เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้รัฐบาลโรมาเนียปรับปรุงกฎหมายเพื่อรองรับและรับมือกับความรุนแรงทางไซเบอร์ในบริบทของความรุนแรงในครอบครัว โดยในปี 2020 ประเทศโรมาเนียได้ผ่านกฎหมายหมายเลข 106/2020 ซึ่งเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและต่อต้านความรุนแรงในครอบครัว (Law No. 217/2003) โดยเพิ่มคำว่า “ความรุนแรงทางไซเบอร์” (cyber violence) เข้าไปในคำจำกัดความของกฎหมายฉบับดังกล่าว โดยครอบคลุมถึงการล่วงละเมิด การคุกคาม ข่มขู่ การควบคุม หรือการแทรกแซงความเป็นส่วนตัวของบุคคลผ่านอุปกรณ์ดิจิทัล การเผยแพร่ภาพหรือข้อมูลส่วนตัวโดยไม่ได้รับอนุญาต และการสื่อสารโดยมีเจตนาให้เหยื่อเกิดความกลัวหรือทุกข์ใจ ตลอดจนกำหนดมาตรการเปิดช่องให้ผู้เสียหายสามารถขอคำสั่งคุ้มครอง (Protection Order) จากศาล โดยศาลสามารถสั่งห้ามผู้กระทำความผิดไม่ให้ติดต่อกับเหยื่อผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น โทรศัพท์ อีเมล หรือโซเชียลมีเดีย ทั้งยังสามารถสั่งห้ามผู้กระทำความผิดใช้หรือเข้าถึงอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์บางประเภท

นอกจากนี้ รัฐบาลโรมาเนียได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา โดยเพิ่มบทบัญญัติความผิดฐานละเมิดความเป็นส่วนตัวโดยการถ่ายภาพ หรือบันทึกภาพ การฟังโดยใช้เทคนิคหรือการบันทึกเสียงของบุคคลในบ้านหรือห้องหรือสิ่งที่อยู่ในความดูแล หรือการสนทนาส่วนตัว ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ถึง 6 เดือน อันเป็นการแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักตามคำพิพากษาของสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป (European Court of Human Rights-ECHR)

บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

พฤติกรรมการสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย และหากเกิดขึ้นในบริบทของความสัมพันธ์ใกล้ชิด เช่น คู่รัก คู่สมรส หรือบุคคลในครอบครัว ลักษณะการกระทำ เช่นนี้มักเป็นการคุกคามทางจิตใจอย่างมาก และหลายครั้งไม่ได้รับการดำเนินคดีอย่างจริงจัง เนื่องจากกฎหมายไทยยังขาดบทบัญญัติที่ชัดเจนและครอบคลุมพฤติกรรมในลักษณะดังกล่าว

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศที่มีการพัฒนาเรื่องนี้อย่างชัดเจน เช่น เครือรัฐออสเตรเลีย สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา หรือประเทศโรมาเนีย จะพบว่าประเทศเหล่านี้ได้กำหนดให้การสะกดรอยตามผ่านเทคโนโลยีเป็นความผิดทางอาญา และออกกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองเหยื่ออย่างรอบด้าน ยกตัวอย่างเช่น เครือรัฐออสเตรเลียได้บัญญัติกฎหมายทั้งในระดับรัฐบาลกลางและมลรัฐ ซึ่งครอบคลุมถึงพฤติกรรมที่ใช้เทคโนโลยีในการติดตาม รั้งควาน หรือควบคุมบุคคล เช่น การส่งข้อความข่มขู่ การติดตามตำแหน่ง GPS หรือการแฮ็กบัญชีออนไลน์ โดยเฉพาะในรัฐควีนส์แลนด์ มีกฎหมายว่าด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยกำหนดให้การสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) เป็นหนึ่งในรูปแบบของการล่วงละเมิดที่ต้องได้รับการดำเนินคดีและสามารถนำไปสู่การออกคำสั่งคุ้มครองได้ทันที

ดังนั้น จากผลการศึกษาดังกล่าว ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะสำหรับเป็นแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายไทย ดังนี้

1. รัฐควรมีการบัญญัติกฎหมายเฉพาะที่กำหนดพฤติกรรมการสะกดรอยและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) เป็นความผิดอย่างชัดเจน โดยดำเนินการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ซึ่งต้องมีการนิยามศัพท์ให้เกิดความชัดเจนว่าเป็นการกระทำในรูปแบบใดเพื่อที่จะไม่ต้องอาศัยการตีความกฎหมายอื่นประกอบ เพราะอาจไม่สามารถสะท้อนความรุนแรงของพฤติกรรมนี้ได้ครบถ้วน และต้องกำหนดมาตรการรวมทั้งบทลงโทษให้มีความเหมาะสม
2. รัฐควรมีการเพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เพื่อครอบคลุมถึงพฤติกรรมความรุนแรงทางจิตใจที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยี เช่น การสะกดรอยผ่านโซเชียลมีเดีย การติดตั้งสปายแวร์ในโทรศัพท์ของคู่รัก หรือการใช้ข้อมูลส่วนตัวในการข่มขู่ ทั้งนี้ การเพิ่มเติมบทบัญญัตินี้จะทำให้เจ้าหน้าที่สามารถพิจารณาออกคำสั่งคุ้มครองในกรณีความรุนแรงทางไซเบอร์ได้อย่างทันทั่วทั้งที่ และลดความเสี่ยงต่อการเกิดเหตุการณ์รุนแรงในครอบครัว
3. รัฐควรจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะทางหรือศูนย์รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการคุกคามทางไซเบอร์ เช่นเดียวกับ eSafety Commissioner ของออสเตรเลีย ที่สามารถรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชน และให้

คำปรึกษาทางกฎหมาย รวมถึงประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยงานอื่นในการคุ้มครองเหยื่อ การมีช่องทางที่เข้าถึงสะดวกและปลอดภัยจะส่งผลให้ผู้เสียหายกล้าที่จะแจ้งความ และช่วยป้องกันปัญหา ก่อนที่สถานการณ์จะรุนแรงมากขึ้น

4. รัฐควรส่งเสริมการเรียนรู้และความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิในโลกดิจิทัลและภัยจากการคุกคามออนไลน์แก่ประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนและผู้หญิง ซึ่งเป็นกลุ่มที่ตกเป็นเหยื่อมากที่สุด การจัดอบรม การสอดแทรกเนื้อหาในหลักสูตรการศึกษา รวมถึงการสร้างสื่อสาธารณะเพื่อเผยแพร่แนวทางการป้องกันตนเอง จะช่วยให้สังคมสามารถรับมือกับภัยไซเบอร์ในมิติครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ดังนั้น การสะกดรอยตามและการคุกคามทางไซเบอร์ (cyberstalking) ในบริบทความสัมพันธ์ใกล้ชิด เป็นปัญหาที่ควรได้รับความสนใจในเชิงนโยบายอย่างเร่งด่วน ประเทศไทยจำเป็นต้องปรับปรุงกฎหมาย และกลไกคุ้มครองให้ทันสมัย และสามารถรองรับภัยคุกคามในโลกดิจิทัลได้อย่างรอบด้าน เพื่อยกระดับ การคุ้มครองสิทธิของพลเมือง และส่งเสริมสังคมที่ปลอดภัยทั้งในโลกแห่งความจริงและโลกออนไลน์

จัดทำโดย

นางสาวสิริพิชญ์ชนก คุณประเสริฐ

นิติกรชำนาญการพิเศษ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 3 สำนักวิชาการ

โทร 0 2242 5900 ต่อ 5751

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- แผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลฎีกา. (มิถุนายน 2564). **ความรุนแรงในครอบครัว**. สืบค้น 13 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.supremecourt.or.th/อ่านบทความ/ความรุนแรงในครอบครัว>
- รัชนี แดงอ่อน, และ จิรวัด ศิริศักดิ์สมบุญ. (2561). มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองเหยื่อจากความรุนแรงในครอบครัว ศึกษากรณีการคุกคามติดตามทางอินเทอร์เน็ต (cyberstalking) ในกฎหมายต่างประเทศ. **วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย**, 10(3), 465-489.
- รัชนี แดงอ่อน, ศิริศักดิ์ จึงถาวรณ, เอกพล ทรงประโคน, และ ประลอง ศิริภูท. (2561). การกระทำความรุนแรงในครอบครัวโดยใช้ไซเบอร์เข้ามามีส่วนในการกระทำความผิดในประเทศออสเตรเลีย: กรณีศึกษาสำหรับประเทศไทย. **วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย**, 10(1), 67-84.
- อโนมา สอนบาลี. (27 ตุลาคม 2566). **Stalking เพราะความเกลียดชัง กฎหมายครอบครัว**. สืบค้น 13 พฤษภาคม 2568 จาก <https://decode.thaipbs.or.th/20230919-cyberstalking-law/>

ภาษาต่างประเทศ

- Buturugă v. Romania**. 2020. European Court of Human Rights. Retrieved May 13, 2025 from [https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:\[%22002-12715%22%7D](https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:[%22002-12715%22%7D)
- Council of Europe. (2022, June 16). **Romania has improved protection of women from domestic violence, but progress needed on definition of rape**. Retrieved May 13, 2025 from <https://www.coe.int/en/web/portal/-/romania-has-improved-protection-of-women-from-domestic-violence-but-progress-needed-on-definition-of-rape>
- Criminal Code Act 1899**. (Queensland). s.35 9 B. Australia. Retrieved May 13, 2025 from https://classic.austlii.edu.au/au/legis/qld/consol_act/cc189994/s359b.html
- Crown Prosecution Service. (2023, April 24). **Stalking or Harassment**. Retrieved May 2, 2025 from <https://www.cps.gov.uk/legal-guidance/stalking-or-harassment>
- Domestic and Family Violence Protection Act 2012**. (Queensland). s.8. Australia. Retrieved May 4, 2025 from https://www5.austlii.edu.au/au/legis/qld/consol_act/dafvpa2012379/s8.html
- Domestic Abuse Protection Orders being utilised for domestic-related stalking offences**. (2025, April 25). Retrieved May 4, 2025 from <https://www.gmp.police.uk/news/greater-manchester/news/news/2025/april/domestic-abuse-protection-orders-being-utilised-to-domestic-related-stalking-offences/>
- eSafety Commissioner. (2025, January 6). **How eSafety can help**. Retrieved May 21, 2025 from <https://www.esafety.gov.au/key-topics/illegal-restricted-content/how-esafety-can-help>

Family Law Act 1975. (Commonwealth). s.4AB. Australia. Retrieved May 6, 2025 from http://www6.austlii.edu.au/cgi-bin/viewdoc/au/legis/cth/consol_act/fla1975114/s4ab.html

Harassment and stalking offences. (2014, March 27). Retrieved May 9, 2025 from <https://www.alrc.gov.au/publication/serious-invasions-of-privacy-in-the-digital-era-dp-80/3-overview-of-current-law/harassment-and-stalking-offences/>

Molloy, S. (2024, October 14). **‘Lucky to be alive’: Aussie mum allowed to be almost killed by ‘broken’ domestic violence system.** Retrieved May 13, 2025 from <https://www.news.com.au/lifestyle/real-life/news-life/lucky-to-be-alive-aussie-mum-allowed-to-be-almost-killed-by-broken-domestic-violence-system/news-story/eb5453c9469da066191a68a75cd7461c>

Portal Legislativ. (2024). **Decizia nr. 18 din 22 aprilie 2024.** Retrieved May 10, 2025 from <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/282692>

Protection from Harassment Act 1997. United Kingdom. Retrieved May 13, 2025 from <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1997/40/contents>

Roberts. (2025, April 13). **His ability to switch from a loving partner to a monster kept me in a permanent state of stress.** Retrieved May 2, 2025 from <https://www.theguardian.com/society/2025/apr/13/his-ability-to-switch-from-a-loving-partner-to-a-monster-kept-me-in-a-permanent-state-of-stress>

Southern Illinois University Edwardsville. (n.d.). **Stalking and Cyberstalking Awareness.** Retrieved May 13, 2025 from <https://www.siue.edu/police/safety-policies-documents/tips-stalking.shtml>

State Laws & Online Harassment. (n.d.). Retrieved May 10, 2025 from <https://onlineharassmentfieldmanual.pen.org/state-laws-online-harassment/>